

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

163. An beneficium restitutionis in integrum competat vni noribus,
fideiussoribus, vel confortibus eiusdem litis? Ex p. 11. tr. 33. & Misc, 3.
res. 29.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

12. Secundò, quòd restitutio sit aduersus ius commune; igitur restitui potius quam ampliari, & extendi debeat argum. l. quod verò, ff. de legib. l. quod contra, ff. de reg. iur.

13. Ego verò affirmatiuè sententiæ adhaereo, nam quilibet iuri pro se introducto renunciare potest, vel expressè, vel tacitè l. pen. de pactis, atqui in fauorem eius, aduersus quem restitutio petitur, receptum est, vt intra quadriennium peti debeat restitutio, nec eo elapso, amplius postulari debeat, igitur huic fauori suo potest renunciare, ac permittere vt tempus restitutionis prolongetur, & post etiam quadriennium petatur: id quod facere videtur dum sibi exceptionem, qua aduersarium, post quadriennium restitutionem petentem repellere possit, competere sciens, ea non fuit usus.

14. Accedit, quòd in l. 6. C. de temp. in integr. petente actore non dilatur, vel prorogatur quadriennium, petente autem reo prorogatur: Itaque talis prorogatio profit quoque actori. Cui sanè consequens est, quòd si actori consentiat reus, & prorogationem fieri permittat; tunc etiam post quadriennium peti possit restitutio, Nihil tamen refert expressè, an tacitè consentiat reus.

15. Nec obstat argumentum adductum pro negatiua sententiæ: nam respondetur, si forma à iure præscripta rem alicuius familiaritatem spectet, tum ab eà, consentiente & volente eo, ad cuius utilitatem pertinet, recedi posse argum. l. 7. §. 14. ff. de pact. in proposito autem forma petendæ restitutionis quoad temporis definitionem præscripta in l. fin. C. de temp. in integr. rest. rem familiaritatem, atque fauorem, & utilitatem eius concernit, aduersus quem restitutio petitur, itaque ab hac forma ipso consentiente expressè, vel tacitè recedi potest.

16. Et tandem difficultas est, vtrum si minore tempore quadriennio quis læsus sit, quadriennium nihilominus ad restitutionem concedatur, vt putà rem meam mobilem possedit per triennium, & vsu cepisti, me ex iusta causa absente, quaeritur hinc, quia tempus læsionis est dumtaxat triennium, an ad restitutionem triennium, an verò quadriennium mihi concedatur: Et quod tantum dumtaxat temporis, quantum est ipsum læsionis tempus concedatur, & non quadriennium, si illud minus est quadriennio, tenuit Iason, & Bartolus, qui potissimum moti fuerunt l. 1. §. conditionalis, ff. que in fraud. credit. vbi disponitur, omnia in pristinum statum reponi, & si conditionalis fuerit obligatio cum sua conditione, sin verò in diem, cum eadem die esse restituendam; si autem talis esset, cuius dies finirentur, restitutionem intra tantum tempus postulandam, quod superest obligationi, non vtrique intra annum.

17. Secundò, suam præterea sententiæ probari putant, eo quod in l. 26. §. 8. ff. ex quibus causis minor. vbi dicitur: Quoniam per absentiam, quia non toto tempore aliquem excludit; vt si rem tuam possiderim vno minus die statuto in vfucapionibus tempore deinde Reipublicæ causa abesse ceperim, restitutionem aduersus me vnus diei faciendam.

18. Vtrum hæc Iasonis, & Bartoli opinio mihi non placet; dico itaque quod est tempus læsionis minus sit quadriennio; tamen ad petendam restitutionem quadriennium dari.

19. Primò, Quia hoc propè disertis verbis scriptum est in Clemen. vnic. de restit. in integr. in qua expressè & ad litteram disponitur, Ecclesiam toto quadriennio posse restitui; etiamsi ipsum læsionis tempus quadriennio extiterit. Verba Pontificis hæc sunt; Ab Ecclesia aduersus lapsum temporis, in quo se læsam affirmat, in integrum restitutio peti potest, & restitutionis huiusmodi causa finiri debet intra quadriennium continuum à tempore læsionis, etiamsi minus quadriennio tempus læsionis extat, sed non fiat restitutio, nisi ad tantum tempus, quantum se læsam probabit.

Tom. V I.

20. Et quidem Bartolus ad hoc fundamentum respondet. Singulare esse in Ecclesia, quod si minus quadriennio sit tempus læsionis, tamen quadriennium est ad restitutionem petendam indulgeatur, proinde existimat specialitatem hanc arguere ius commune esse in contrarium argum. l. 1. ff. ad municip.

21. Sed hoc ipso manifestè petitur principium, quod tanquam verum & indubitatum præsupponitur à Bartolo, specialiter in Ecclesia receptum esse, quòd de ea in d. clem. vnic. disponitur.

22. Secundò, Accedit, quod in l. fin. Cod. de tempor. in integr. rest. à Iustiniano Imperatore præfixum est quadriennium petitioni restitutionis in integrum, nulla penitus facta distinctione læsionis maioris, siue minoris temporis; hinc igitur dicendum semper, & indistinctè restitutionem intra quadriennium posse peti, siue maior, siue minor fuerit tempus læsionis quadriennio.

23. Quæ verò in contrarium à Iasone, & Bartolo adducuntur, exigui sunt momenti, non enim allegatæ leges loquuntur de tempore ad petendam in integrum restitutionem competente, sed de tempore per restitutionem in integrum restituendo, & hoc solum volunt, quod restitutio non plus temporis reddat, quam læsio abstulerit; Sed si vna fortassis die aliquis læsus sit, tunc ad vnam diem restitui possit, sic tamen vt eius diei restitutio intra quadriennium continuum postulari queat.

RESOL. CLXIII.

An beneficium restitutionis in integrum competat minoribus fideiussoribus, vel confortibus ei sciam lisis? Ez p. 11. tr. 3. & Misc. 3. Ref. 29.

§. 1. **Q**uoad primum respondeo negatiuè; probatur apertissimè ex l. 13. pr. ff. de minoribus, vbi ita scribitur: In causâ cognitione versabitur vtrum soli ei succurrendum sit, an etiam his, qui pro eo obligati sunt, vt putà fideiussoribus: Itaque si eum scirem minorem, & ei fidem non haberem, tu fideiussoris pro eo, non est æquum fideiussori in necem meam subueniri, sed potius ei deneganda erit mandati actio: In summa perpendendum erit Prætori, cui potius subueniat, vtrum creditori, an fideiussori, nam minor captus neutri tenebitur.

2. Et in l. 1. C. de fideiuss. minor. Severus, & Antoninus Imperatores ita scribunt: Postquam in integrum ætatis beneficium restitutus es, periculum euictionis emptori, cui prædium ex bonis paternis vendidisti, præstare non cogaris, sed ea res fideiussores, qui pro eo iuteruenerunt, extulare non potest, quare mandati iudicio, si pecuniam soluerint, aut condemnati fuerint, conuenies, modo si eo quoque nomine restitutionis auxilio non iuuaberis.

3. Et in l. 2. C. eo str. Imp. Dioclet. & Maxim. Si ea, quæ tibi vendidit possessores interposito decreto Præfidi, ætatis tantummodo auxilio iuuatur, non est dubium fideiussorem ex persona sua obnoxium esse contractui, verum si dolo malo apparuerit contractum interpositum esse manifesti iuris est, vtrique personæ tam venditricis, quam fideiussoris consulendum esse.

4. Et ratio cur fideiussoribus non proficiat restitutio in integrum minoris, satis perspicua est, quæ etiam haud obscure indigitatur in dist. l. 13. ff. de minoribus. quod nempe iniurium, & iniquum foret fideiussori in necem creditoris subueniri, qui in securitatem obligationis eum accepit.

5. Et ita hanc sententiæ præter alios tenet etiam Cætrus Palauus 106. tract. 12. dist. 1. punct. 19. §. 1. n. 10. vbi sic ait; Quintò, restitutionis beneficium non competit fideiussoribus minoris; eo quod sit beneficium personale

personale ob ætatis, & iudicij debilitatem minoribus concessum. *l. in causa 1. ff. de minorib. C. de si. iuss. minor. & aliis.* Quinimo neque in hoc casu datur fideiussori recursus contra minorem, pro quo intercessit. Unde si actionem mandati intentaret, restitueretur aduersus eam minor, vt ex *d. l. in causa 1. Cod. de fideiuss. minor.* aduertit plures referens Antonius Gomez *dist. c. 14. n. 9.* Exceptio tamen, quæ minoribus competit non ex persona, sed ex causa, puta ex re iudicata, ex non numerata pecunia, ex prescriptione, ex nouatione, ex iurirando, ex dolo, ex metu, &c. fideiussori competit etiam minore inuito, *l. exceptiones quæ ff. de exceptionibus tit. gener. l. in omnibus 3 ff. de reg. iur. & aliis ab Antoni Gomez congestis.* Hucvque Palauus, cui adde Hurtadum de *controuer. disp. 2. diff. cult. 15.*

6. Sed maior difficultas est, vt vtrum beneficium hoc restitutionis in integrum minoribus 25. annis tributum, consortibus quoque eiusdem litis proficit? Verbi causa, aliquis cum minore 25. annis communem habuit causam & litem, aduersus hos pronunciauit iudex, minor contra iudicis sententiam in integrum restitutionem impetrauit, quæstio est vt vtrum hæc restitutio proficit minori dumtaxat, an ipsius quoque socio & consorti, ita vt pro huius quoque parte sententia rescissa intelligatur?

7. Et quod proficit consorti voluit Bartolus in *l. vnic. C. si com. ead. causa n. 5. & 6.* Gomez *1. var. resol. 4. num 10.*

8. Fundamenta, quibus opinio horum nititur, hæc sunt.

Primo, quod beneficium vnus proficit consorti & socio litis confirmare videtur *l. si communem 10. ff. quem admodum seruus amittit.* vbi Paulus: Si communem fundum ego, & pupillus haberemus, licet vterque non vteretur, tamen propter pupillum & ego viam retineo.

9. Casus, & facti species hæc est. Ego & pupillus communem fundum habemus, illi fundo seruus debetur, quæ quidem seruus amittitur tempore non vtendo, nisi pupillo debeatur, quia longiori tempore opus est in rebus pupilli vtu capiendis *libona fidei. ff. de acquir. domin.* Responder Paulus, & mihi & pupillo succurrit, adeoque beneficium tributum pupillo, consorti ipsius & socio prodest. Consimiliter quoque beneficium restitutionis tributum minori, ipsius quoque consorti & socio proderit.

10. Præterea iure sic constitutum est, vt si vnus ex pluribus sociis & consortibus eiusdem litis appellauerit, & pro hoc in altera instantia lata sit sententia, tum victoria non solum ipsi appellanti, sed & cæteris consortibus proficit, qui non appellauerunt *l. 1. & 2. C. si vnus ex pluribus appell. l. si qui separatim §. 1. ff. de appell. quod si itaque vno appellante & vincente, victoria prodest aliis non appellantibus, cur non consimiliter: & restitutio in integrum vnus prodesset alteri?*

11. Verum ego negatiuæ sententiæ adhareo, quam tenetur Donellus *lib 21. cap. vltim.* Herigius *p. 2. q. 19. n. 37. cum seq.* Duarenus *ad legem vnicam Cod. si in communi ead. cau.* Mauritius *de restit. in integrum c. 144. & alij.* Et ratio est, quia in *l. vnic. C. si in communi*, eademque causa Imperatores Diocletianus, & Maximilianus in hæc verba referunt. Nec si maior viginti quinque annis soror vestra fuit, vobis non mandantibus, nec ratam transactionem habentibus de iure vestro quicquam minuere potuit, nam si cognitis quæ gessit, his consensum post viginti quinque annos ætatis commodatis; quamuis ille maior pro portione suæ restitutionis auxilium implorare possit: Vobis tamen ad communicandum edicti perpetui beneficium eius ætas patrocinarum non potest.

12. Hic aperte Imperatores negant beneficium restitutionis cæteris consortibus esse communicandum.

13. Pro qua eadem opinione etiam facit, quod in *l. 3. §. 4. de minorib.* Vlpianus expresse negat beneficium in integrum restitutionis filio minori competens, prodesse debere patri, quia Prætor promiserit auxilium minori non maiori; eisdemque propositum fuerit succurre. re minori non verò maiori, *l. 23. eod.*

14. Cum igitur Prætor patri maiori, ne quidem per tertiam, & intermediam personam minoris succurrere velit, palam est, nec consorti per minorem esse subueniendum restitutionis auxilio.

15. Accedit, quod beneficium restitutionis non tantum reale, sed & personale sit minoris scilicet personæ tributum; at personalia beneficia personam non exeunt, nec solis & consortibus villo modo profunt.

16. Nec obstant in contrarium adducta, nam ad primum respondeo, beneficium restitutionis vnus socij, cæteris non prodesse per supradicta; nisi causa & res sit indiuidua, aut res, & causa omnino sit connexa, atqui in *d. l. si communem 10.* agitur de seruitute, quæ non recipit diuisionem *l. stipulationes non diuiduntur de verb. oblig.* Hæc itaque in causa propter socium, ætate minorem, maiori succurritur.

17. Ad secundum respondetur, quod in *l. 1. C. si vnus ex pluribus.* & *d. l. si quis separatim in §. vlt.* dicitur id hoc modo esse accipiendum, quod si vnus ex pluribus appellauerit, qui vna sententia damnati sunt, vnus appellatione tamen cæteris proficit, si scilicet vna eademque fuerit causa defensionis. Hinc igitur relictæ differentia, quæ est appellationis, & restitutionis: nam in appellatione eadem est causa omnium, quia vnus æquæ atque alter appellare potest, hoc dumtaxat inter eos interest, quod vnus appellat, alter non, quamuis alter appellare potuisset, at in restitutione in integrum idem dici non potest, vnus enim restitui potest, alter non potest; minor inquam restitui potest, maior non potest, etiamsi velle. Argumentum proinde à separatis, & dissimilibus procedit. Ita Duarenus in *loco supra citato.*

RESOL. CLXIV.

An competat restitutio in integ. vn. minoribus si contractum iuramento firmauerint? Ex p. 1. r. 3. & Milc. 3. Ref. 30.

§. 1. Affirmatiuè respondent Doctores, quos citat, & sequitur Hieronymus Teutlerus *select. dissertationum vol. 1. disp. 11. Thesi 9. littera B.* Probatur primo, quia in minore, & eo cuius ætas nondum stabilis est, & quali decet iudicio firmata, iuramentum non debet esse vinculum iniquitatis c. quando, de iure iur. c. inter cætera 2. q. 4. c. Et si Christus de iure iur.

2. Atqui vinculum esse iniquitatis in minore si efficeret, vt ipsæ læsus non posset restitui in integrum, pro vt aliis, æquitas suadet. Igitur iuramentum non obstat, quo minus minor in integrum restitutionem petere possit.

3. Secundo. Accedit huic, quod qua facilitate minor ad contrahendum inducitur censetur, eadem quoque facilitate intelligatur inductus ad iurandum argum. *l. doli mali versic. diuersum ff. de nouat.* quocirca cum propter facilitatem istam, & ætatis imbecillitatem minor aduersus contractum restituatur, consequens videtur vt propter eandem rationem aduersus iuramentum quoque restitui valeat.

4. Tertio. Quin etiam nemo censetur renunciare iuri, quod ignorat sibi competere, *l. mater decedens §. cæterum ff. de inoffic. Test. leg. legitimam ff. de petri. hered. cap. veniens de iure iur.* Minor autem propter ætatis, & iudicij imbecillitatem beneficium à iure concessum ignorare præsumitur, & ignorantia iuris minorem excusat.